
MARIAN RADETZKI

De adjungerade professorerna

Jag tvekar först att gripa datorn inför Lars Calmfors frontalattack [1997] mot adjungerade professorer i nationalekonomi. Lars framträder nämligen i kraft av sin kompetens som en riktig professor. När jag nu hävdar att han pratar i nattmössan, ska läsaren veta att jag som adjungerad professor, till skillnad från honom, framför ”vetenskapligt dåligt underbyggda slutsatser” och att jag därigenom riskerar att skapa ”en allmän misstro mot ekonomer”. Men jag tar den risken.

Jag har svårt att placera in mig i det schema som Lars presenterar. Vi var kolleger under många år vid Institutet för internationell ekonomi. Lars specialiserade sig på arbetsmarknader, jag på internationella mineral- och energimarknader. Småningom hade vi mognat till professorsämnen, och sökte på institutet utlysta tjänster i internationell ekonomi. De sakkunniga som tillkallats ansåg att analyser av arbetsmarknaden utgjorde en central del av ämnesområdet internationell ekonomi, men att analyser av internationella råvarumarknader inte gjorde det. Mina kvalifikationer behövde följaktligen inte granskas i detalj, men Lars blev riktig professor, i internationell ekonomi. Jag övergick snart därefter till SNS Energy, ett forskningsinstitut där jag fortsatt min specialisering, och där mitt arbete rönt större uppskattning än på Institutet.

När rektor vid Luleå tekniska universitet (dåvarande högskola) frågade om mitt intresse för en adjungerad professur för

MARIAN RADETZKI är chef för forskningsinstitutet SNS Energy och adjungerad professor i nationalekonomi vid Luleå tekniska universitet.

nästan sju år sedan, svarade jag positivt. Två sakkunniga, varav en internationellt namnkunnig professor inom mitt ämnesområde, och en svensk professor i nationalekonomi med bred profil, ansåg att jag besatt nödig kompetens. Jag tillträdde under hösten 1991, och universitetet har betalat den tid jag spenderar för dess räkning.

Luleå hade fram till min ankomst bedrivit blott grundutbildning i nationalekonomi. Mitt uppdrag blev att utveckla forskning i ämnet. Med hänsyn till forskningsprogrammets ringa storlek, och till min egen specialisering, beslutade vi tidigt att fokusera verksamheten på internationella mineral- och energimarknader. Eftersom jag var ensam disputerad nationalekonom, tillsatte vi från första början ett internationellt vetenskapligt råd sammansatt av väl etablerade ekonomer, såväl specialister som generalister, för att regelbundet granska kvaliteten i vår forskning. Programmet har omfattat, förutom mig själv, halvdussinet doktorander, som forskat på deltid, eftersom universitetets anslag till verksamheten, jämte extern finansiering inte räckt för deras heltidsförsörjning.

1997 kunde vi redovisa våra första ”produktionsresultat”. Två av doktoranderna har disputerat, med framstående internationella specialister som opponenter, och kvalificerade betygsnämnder från svenska universitet. En student licentierade också under året. Flera licentiats- och doktorsavhandlingar förväntas under de närmaste åren. Vi håller på att bilda ett *center of excellence* inom det valda ämnesområdet.

Själv fortsätter jag, liksom Lars Calmfors, att förkovra mig inom mitt specialfack, genom mina uppdrag vid SNS

Energy, såväl som i Luleå. Jag publicerar mig vetenskapligt, och får kontinuerligt en hygglig placering på den lista som Lars Institut regelbundet publicerar, över hur ofta svenska ekonomer blir internationellt citerade (Lars själv hamnar dock regelbundet högre på listan, och jag gratulerar honom till denna prestation).

Populationen av adjungerade professorer i nationalekonomi är mycket begränsad, och min egen utgör en icke försumbar del av totalen. Andra adjungerade professorer kommer säkert att höra av sig. Själv känner jag definitivt inte igen mig i Lars föraktfulla beskrivning:

- Ingen organisation eller företag har köpt min professorsstatus.
- Jag hade vid mitt tillträde som adjungerad professor en utpräglad vetenskaplig specialistkunskap, som jag kontinuerligt fortsätter att utveckla.
- Den formella kompetensprövningen vid mitt tillträde var minst lika vetenskapligt objektiv som den då Lars fick sin riktiga professur, och då min specialisering inte ansågs tillhöra ämnesområdet.
- Den vetenskapliga kompetens som jag besitter på mitt specialområde ger mig samma rätt att föra fram "vetenskapliga sanningar" inom området, som Lars rätt att framföra motsvarande sanningar inom sin specialitet.

Lars inlägg cementerar ett synsätt som håller på att bli ett signum för flertalet professorer vid Institutet för internationell ekonomi: Endast de som befinner sig vid "forskningsfronten" (d v s de som publicerar sig i de mera välkända akademiska tidskrifterna i USA) kan uttala sig på vetenskaplig grund. Blott riktiga professorer kan tillhöra forskningsfronten. Inlägg från övriga bara förvirrar debatten, och minskar ekonomkårens anseende.

Denna nedlåtande inställning utgör en grov övervärdering av såväl forskningsfront som av riktiga professorer, och en lika grov undervärdering av andra kvalifi-

kationer som fordras för gedigen och relevant samhällsdebatt. Debatten skulle bli både torftig och enfaldig om Institutets synsätt blev allmänt accepterat. Fast vi skulle då förstås slippa Lars föga "vetenskapliga sanningar" om de adjungerade professorerna.

Referenser

Calmfors, L, [1997], "Nationalekonomernas oberoende – en kommentar till Lars Jonung", *Ekonomisk Debatt*, årg. 25, nr 8, s 484–488.